

Gemeente Brummen

Accountantsverslag 2016

8 juni 2017

Aan de leden van de gemeenteraad
van de gemeente Brummen
Postbus 5
6970 AA BRUMMEN

Zwolle, 8 juni 2017

Geachte leden van de gemeenteraad,

Wij hebben de jaarrekening 2016 van de gemeente Brummen, opgesteld onder verantwoordelijkheid van het college van burgemeester en wethouders, gecontroleerd.

Hierbij ontvangt u ons accountantsverslag over het boekjaar 2016. Daarin zijn onze belangrijkste controlebevindingen samengevat. Wij hebben onze interimcontrole uitgevoerd in november 2016 en de eindejaarscontrole in maart en de eerste week van mei 2017.

Wij willen u bedanken voor de open en constructieve samenwerking bij het verrichten van onze controlewerkzaamheden en de totstandkoming van onze rapportage.

Met vriendelijke groet,

Baker Tilly Berk N.V.

Was getekend
drs. E.H.J.D. Damman RA

Inhoudsopgave

Managementsamenvatting

1. Bevindingen jaarrekening 2016
2. Decentralisatie Overheidstaken
3. Overige significante zaken
4. Vermogen en resultaat
5. Interne beheersing en AO/IB
6. Overige onderwerpen

Bijlagen

Baker Tilly Berk contactpersonen met betrekking tot dit rapport zijn:

drs. E.H.J.D. Damman RA
Extern accountant
e.damman@bakertillyberk.nl

D.M. Spekenbrink – Pigge MSc RA
Manager
d.spekenbrink@bakertillyberk.nl

Kantoorgegevens:

Baker Tilly Berk N.V.
Burg. Roelenweg 14-18
8021 EV Zwolle
Postbus 508
8000 AM Zwolle
T +31 (0)38 425 86 00

Managementsamenvatting (1/4)

Reikwijdte van de controle	<p>Met de gunning van 22 mei 2015 welke door middel van onze vaktechnische opdrachtbevestiging is bevestigd op 11 oktober 2016 heeft u ons opdracht gegeven tot het controleren van de jaarrekening 2016. De reikwijdte van onze controle staat omschreven in de opdrachtbevestiging 2016. Er is gedurende het verloop van de controle op geen enkele wijze sprake geweest van een beperking in de reikwijdte van onze controle.</p> <p>Tijdens de uitvoering van de oorspronkelijke controleplanning hebben zich geen wijzigingen van materieel belang in de reikwijdte voorgedaan. Wij achten de reikwijdte van onze controle voor 2016 voldoende voor de doelstelling van onze controle.</p>	-
Controle-verklaring	<p>Bij de jaarrekening 2016 van de gemeente Brummen geven wij een goedkeurende controleverklaring.</p> <p>Wij dienen onze controle nog af te ronden conform wet- en regelgeving als vorens wij de controleverklaring mogen afgeven.</p> <p>Ondanks het feit dat wij voornemens zijn een goedkeurende controle verklaring te verstrekken bij de jaarrekening 2016 van de gemeente Brummen is er wel sprake van onzekerheden rondom de levering van zorg alsmede de juistheid en levering van zorg middels PGB's. Deze onzekerheden blijven echter onder de 3% grens van de lasten van de gemeente Brummen.</p> <p>Het overzicht van niet-gecorrigeerde fouten en onzekerheden treft u aan in bijlage 1.</p>	-
Bevindingen jaarrekening 2016	<p>De belangrijkste bevindingen ten aanzien van de jaarrekening 2016 betreffen:</p> <ol style="list-style-type: none">1. De door het college van burgemeester en wethouders gemaakte schattingen zijn aanvaardbaar.	Pagina 8 tot en met 14

Managementsamenvatting (2/4)

Bevindingen jaarrekening 2016	<ol style="list-style-type: none">2. De gekozen waarderingsgrondslagen zijn aanvaardbaar en consistent toegepast. In het verslagjaar 2016 zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke verslaggevingsgrondslagen.3. De gehanteerde uitgangspunten en parameters voor het maken van schattingen bij het actualiseren van de grondexploitaties en het toetsen van de waardering van de voorraad gronden – niet zijnde bouwgronden in exploitatie – zijn aanvaardbaar.4. Het complex Elzenbos dat is opgesplitst in de deelcomplexen Elzenbos II en III toont een negatieve netto contante waarde van € 4.000.531. Voor dit tekort is een verliesvoorziening getroffen.5. Ten aanzien van het complex Eertbeek heeft uw gemeente een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met een ontwikkelaar. Conform de afspraak in de samenwerkingsovereenkomst komt dit complex voor rekening en risico van de ontwikkelaar. Op basis van meeste recente bekende financiële situatie van de ontwikkelaar zien wij hierin momenteel geen resterende risico's voor uw gemeente.6. Het complex Lombok betreft voor uw gemeente een samenwerkingsovereenkomst met een ontwikkelaar waarbij uw gemeente de gronden inbrengt en voor 36% deelt in het resultaat. Rekening houdend met het niet kunnen ontwikkelen van woningen vanaf 2019 is een risicovoorziening gevormd van € 924.000. Wij achten deze gevormde voorziening toereikend om eventuele tekorten te dekken.7. Als gevolg van onzekerheden ten aanzien van de levering van zorg, komen wij over 2016 tot een verklaring met beperking. Dit hebben wij nader uitgewerkt in hoofdstuk 2.	Pagina 8 tot en met 13
Decentralisaties	Uit onze controle blijken geen fouten. Wel is sprake van onzekerheden voor een bedrag ad € 1.409.393. Aangezien het bedrag aan onzekerheden < 3% kunnen wij een goedkeurende verklaring verstrekken.	Pagina 14 en 15

Managementsamenvatting (3/4)

Analyse vermogen en resultaat	<p>Het resultaat voor mutaties in de reserves laat een positief saldo zien. Het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten is € 2,0 miljoen positief. Tussentijds is per saldo € 0,8 miljoen aan de reserves toegevoegd waardoor het gerealiseerde resultaat € 1,2 miljoen positief is. Het eigen vermogen van uw gemeente is toegenomen met € 2,0 miljoen (conform het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten en bedraagt ultimo 2016 € 10,0 miljoen ofwel circa 13,9% van het balanstotaal.</p>	Pagina 20 en 21
Interne beheersing en AO/IB	<p>Als onderdeel van de jaarrekeningcontrole hebben wij tijdens de interim-controle een analyse en evaluatie uitgevoerd van de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne beheersing. Bij deze controle hebben wij ons primair gericht op het opzet, het bestaan en de werking van maatregelen van administratie organisatie en interne beheersing (AO/IB). Dit voor zover dit van belang is voor onze controle op de betrouwbaarheid van de in de jaarrekening opgenomen gegevens.</p> <p>De conclusie is dat de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle in zijn algemeenheid op orde is, maar dat het sociaal domein nog wel de nodige aandacht vergt.</p> <p>De bevindingen voortvloeiend uit de interim controle zijn met een afvaardiging van uw ambtelijke organisatie besproken en aan hen gerapporteerd door middel van de door ons uitgebracht managementletter 2016.</p>	Pagina 22

Managementsamenvatting (4/4)

Geïdentificeerde fouten en tekortkomingen in de toelichtingen

De materialiteit bij de planning en uitvoering van onze controle is € 511.240. Deze materialiteit sluit aan op het door de gemeenteraad vastgestelde controleprotocol.

Goedkeuringstoleranties		
Fouten	1% van het totaal van de lasten	€ 511.240
Onzekerheden	3% van het totaal van de lasten	€ 1.533.720

Rapporteringstoleranties		
Fouten	Conform uw controleprotocol	€ 100.000
Onzekerheden	Conform uw controleprotocol	€ 100.000

Uit onze controle blijken geen ongecorrigeerde fouten, maar zijn wel onzekerheden naar voren gekomen die betrekking hebben op de decentralisaties. De geconstateerde onzekerheden hebben wij opgenomen in het overzicht met niet gecorrigeerde fouten en onzekerheden in bijlage 1.

Pagina 26

Onafhankelijkheid

Baker Tilly Berk N.V. is onafhankelijk van de gemeente en voor zover wij weten heeft zich geen inbreuk voorgedaan op de van toepassing zijnde regels en het beleid ten aanzien van onafhankelijkheid. Ons zijn geen relaties bekend tussen Baker Tilly Berk en de gemeente die naar ons professionele oordeel mogelijk van invloed kunnen zijn op onze onafhankelijkheid. In hoofdstuk 6.6 hebben wij een nadere uiteenzetting opgenomen van onze onafhankelijkheid in het kader van de controle van de jaarrekening 2016.

Pagina 25

1. Bevindingen jaarrekening 2016 (1/6)

Nr.	Onderwerp	Bevinding	Afhandeling
1.	Schattingen	<p>Bij het opstellen van de jaarrekening moet het college van burgemeester en wethouders belangrijke schattingen voor de verslaggeving maken en toelichten. Wij hebben de schattingen die door het college van burgemeester en wethouders zijn gemaakt bij het opstellen van de jaarrekening 2016 doorgenomen in het kader van onze jaarrekeningcontrole. De belangrijkste schattingen betreffen:</p> <ul style="list-style-type: none">a. Verwachte levensduur en waardering materiële vaste activab. Waardering van uitzettingen met looptijd < 1 jaarc. Grondexploitatie – voorraad grondend. Grondexploitatie – bouwgronden in exploitatiee. Voorzieningenf. Overlopende passiva	<p>Onderstaand hebben wij per belangrijke schatting gemotiveerd of de door het college van burgemeester en wethouders gemaakte schattingen aanvaardbaar zijn:</p> <ul style="list-style-type: none">a. De verwachte levensduur en daarmee de afschrijvingspercentages zijn evenwichtig, in lijn met hetgeen gebruikelijk is en consistent gehanteerd conform de door de raad vastgestelde nota investering- en afschrijvingsbeleid van 2014. Ten aanzien van de waardering van de materiële vaste hebben wij geen indicaties verkregen dat sprake is van duurzame waardevermindering.b. De voorziening voor dubieuze debiteuren is voor wat betreft de algemene debiteuren en belastingdebiteuren bepaald o.b.v. individuele beoordeling van de posten. De voorziening dubieuze debiteuren inzake sociale zaken is bepaald op basis van een percentage op basis van ervaringscijfers uit het verleden. Op basis van onze controle hebben wij vastgesteld dat de voorzieningen op aanvaardbare wijze tot stand zijn gekomen.c. Wij hebben geen aanwijzingen verkregen dat de boekwaarde van de bij uw gemeente op de balans opgenomen voorraad gronden hoger ligt dan de verwachte marktwaarde.

1. Bevindingen jaarrekening 2016 (2/6)

Nr.	Onderwerp	Bevinding	Afhandeling
	Schattingen		<p>d. De waardering van de in exploitatie genomen complexen is gebaseerd op de uit de exploitatieopzetten voortvloeiende netto contante waarde berekeningen. Deze berekeningen zijn tot stand gekomen op basis van aanvaardbare parameters. Verder verwijzen wij u in dit kader ook naar onderstaande punten 3 tot en met 6.</p> <p>e. De voorziening pensioenaanspraken is tot stand gekomen op basis van hieraan ten grondslag liggende actuariële berekeningen. De voorzieningen onderhoud gemeentelijke gebouwen en wegen zijn toereikend verantwoord op basis van de onderliggende beheerplannen. De voorziening rioolrechten (art. 44 lid 2) en voorziening rioolrechten renovaties sluiten niet 1-op-1 aan op het geactualiseerde GRP gemeente Brummen 2016-2020 voor wat betreft de stand per 31 december 2016. Uw gemeente heeft aandacht voor de tarifiering in relatie tot de omvang van de voorziening, zodat de voorziening niet verder hoeft te worden bijgesteld.</p> <p>f. Wij kunnen ons vinden in de door het college en management gemaakt inschattingen.</p>

1. Bevindingen jaarrekening 2016 (3/6)

Nr.	Onderwerp	Bevinding	Afhandeling
2.	Waarderingsgrondslagen	Tijdens onze controle hebben wij de aanvaardbaarheid van de gehanteerde waarderingsgrondslagen en de consistente toepassing daarvan beoordeeld. In dit kader komen tevens zaken aan de orde die een significante invloed hebben op de kwaliteit van de jaarverslaggeving, zoals nieuwe of gewijzigde waarderingsgrondslagen, schattingen, beoordelingen en onzekerheden en bijzondere transacties.	Naar onze mening zijn de door het college van burgemeester en wethouders gekozen waarderingsgrondslagen aanvaardbaar en consistent toegepast met betrekking tot de significante jaarrekeningposten en bijzondere transacties. In het verslagjaar 2016 zijn geen wijzigingen doorgevoerd in de keuze of de toepassing van belangrijke waarderingsgrondslagen.

1. Bevindingen jaarrekening 2016 (4/6)

Nr.	Onderwerp	Bevinding	Afhandeling																					
3.	Grondexploitatie – Algemeen	<p>Bij het actualiseren van de grondexploitaties, maar ook bij het toetsen van de waardering van de overige voorraad gronden worden door het college schattingen gemaakt. Dit geschiedt op basis van verschillende uitgangspunten en parameters. Wij hebben de uitgangspunten en parameters zoals deze zijn gebruikt voor de exploitatieopzetten (MPG) beoordeeld. In onderstaande tabel zijn onze bevindingen weergegeven:</p> <table border="1" data-bbox="710 587 1960 1315"> <thead> <tr> <th data-bbox="710 587 967 651">Belangrijkste schattingen</th> <th data-bbox="967 587 1149 651">Kwalificatie</th> <th data-bbox="1149 587 1960 651">Toelichting</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td data-bbox="710 651 967 805">Rentepercentage</td> <td data-bbox="967 651 1149 805">Evenwichtig</td> <td data-bbox="1149 651 1960 805">Uw gemeente rekent binnen de grondexploitatie voor alle complexen met een rentepercentage van 1,9%. Dit rentepercentage is tot stand gekomen op basis van de begrote rentelasten 2016 en de werkelijke jaarrekeningcijfers 2015 zoals voorgeschreven in de notitie grondexploitaties van de commissie BBV d.d. maart 2016.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="710 805 967 901">Disconteringsvoet</td> <td data-bbox="967 805 1149 901">Evenwichtig</td> <td data-bbox="1149 805 1960 901">Uw gemeente rekent met een disconteringsvoet van 2,0%. Dit is conform hetgeen is voorgeschreven in de notitie grondexploitaties van de commissie BBV d.d. maart 2016.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="710 901 967 997">Kostenstijging</td> <td data-bbox="967 901 1149 997">Evenwichtig</td> <td data-bbox="1149 901 1960 997">Uw gemeente rekent met een kostenstijging van 2%. Op basis van de huidige marktomstandigheden en stadia waarin de complexen zich bevinden kunnen wij instemmen met deze inschatting.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="710 997 967 1093">Opbrengstenstijging</td> <td data-bbox="967 997 1149 1093">Optimistisch</td> <td data-bbox="1149 997 1960 1093">Uw gemeente rekent met een opbrengstenstijging van 1%. Dit is mede ingegeven op basis van de overeenkomsten met ontwikkelaars waarin ook rekening wordt gehouden met opbrengstenstijgingen.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="710 1093 967 1220">Gehanteerde programmering</td> <td data-bbox="967 1093 1149 1220">Evenwichtig</td> <td data-bbox="1149 1093 1960 1220">Gelet op de huidige marktomstandigheden lijkt de gehanteerde programmering voor de complexen te zijn gebaseerd op realistische inschattingen. Ook gezien de huidige ontwikkelingen kunnen wij instemmen met de gehanteerde programmering.</td> </tr> <tr> <td data-bbox="710 1220 967 1315">Waardering overige voorraad gronden</td> <td data-bbox="967 1220 1149 1315">Evenwichtig</td> <td data-bbox="1149 1220 1960 1315">De overige voorraad gronden zijn gewaardeerd tegen boekwaarde. Wij hebben tijdens onze controle geen indicaties verkregen dat ten aanzien van deze gronden sprake is van een lagere marktwaarde.</td> </tr> </tbody> </table>	Belangrijkste schattingen	Kwalificatie	Toelichting	Rentepercentage	Evenwichtig	Uw gemeente rekent binnen de grondexploitatie voor alle complexen met een rentepercentage van 1,9%. Dit rentepercentage is tot stand gekomen op basis van de begrote rentelasten 2016 en de werkelijke jaarrekeningcijfers 2015 zoals voorgeschreven in de notitie grondexploitaties van de commissie BBV d.d. maart 2016.	Disconteringsvoet	Evenwichtig	Uw gemeente rekent met een disconteringsvoet van 2,0%. Dit is conform hetgeen is voorgeschreven in de notitie grondexploitaties van de commissie BBV d.d. maart 2016.	Kostenstijging	Evenwichtig	Uw gemeente rekent met een kostenstijging van 2%. Op basis van de huidige marktomstandigheden en stadia waarin de complexen zich bevinden kunnen wij instemmen met deze inschatting.	Opbrengstenstijging	Optimistisch	Uw gemeente rekent met een opbrengstenstijging van 1%. Dit is mede ingegeven op basis van de overeenkomsten met ontwikkelaars waarin ook rekening wordt gehouden met opbrengstenstijgingen.	Gehanteerde programmering	Evenwichtig	Gelet op de huidige marktomstandigheden lijkt de gehanteerde programmering voor de complexen te zijn gebaseerd op realistische inschattingen. Ook gezien de huidige ontwikkelingen kunnen wij instemmen met de gehanteerde programmering.	Waardering overige voorraad gronden	Evenwichtig	De overige voorraad gronden zijn gewaardeerd tegen boekwaarde. Wij hebben tijdens onze controle geen indicaties verkregen dat ten aanzien van deze gronden sprake is van een lagere marktwaarde.	
Belangrijkste schattingen	Kwalificatie	Toelichting																						
Rentepercentage	Evenwichtig	Uw gemeente rekent binnen de grondexploitatie voor alle complexen met een rentepercentage van 1,9%. Dit rentepercentage is tot stand gekomen op basis van de begrote rentelasten 2016 en de werkelijke jaarrekeningcijfers 2015 zoals voorgeschreven in de notitie grondexploitaties van de commissie BBV d.d. maart 2016.																						
Disconteringsvoet	Evenwichtig	Uw gemeente rekent met een disconteringsvoet van 2,0%. Dit is conform hetgeen is voorgeschreven in de notitie grondexploitaties van de commissie BBV d.d. maart 2016.																						
Kostenstijging	Evenwichtig	Uw gemeente rekent met een kostenstijging van 2%. Op basis van de huidige marktomstandigheden en stadia waarin de complexen zich bevinden kunnen wij instemmen met deze inschatting.																						
Opbrengstenstijging	Optimistisch	Uw gemeente rekent met een opbrengstenstijging van 1%. Dit is mede ingegeven op basis van de overeenkomsten met ontwikkelaars waarin ook rekening wordt gehouden met opbrengstenstijgingen.																						
Gehanteerde programmering	Evenwichtig	Gelet op de huidige marktomstandigheden lijkt de gehanteerde programmering voor de complexen te zijn gebaseerd op realistische inschattingen. Ook gezien de huidige ontwikkelingen kunnen wij instemmen met de gehanteerde programmering.																						
Waardering overige voorraad gronden	Evenwichtig	De overige voorraad gronden zijn gewaardeerd tegen boekwaarde. Wij hebben tijdens onze controle geen indicaties verkregen dat ten aanzien van deze gronden sprake is van een lagere marktwaarde.																						

1. Bevindingen jaarrekening 2016 (5/6)

Nr.	Onderwerp	Bevinding	Afhandeling
4.	Grondexploitatie – Elzenbos	<p>Het complex bestaat uit twee deelcomplexen, namelijk:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Elzenbos II en - Elzenbos III. <p>De deelcomplexen Elzenbos II en III tonen samen een negatieve netto contante waarde van € 4.000.531. Voor deze verwachte tekorten is een verliesvoorziening getroffen.</p> <p>In de exploitatieopzetten Elzenbos II en Elzenbos III wordt rekening gehouden met een resterende planperiode van 2017-2018 respectievelijk 2017-2023.</p> <p>In deze exploitatieopzetten wordt uitgegaan van een grondverkoop ad € 1.150.000 aan een zorginstelling. Deze grond is echter ultimo 2016 via een Groninger akte reeds geleverd, zodat deze gronden geen voorraden meer betreffen, maar een vordering.</p>	<p>Wij hebben vastgesteld dat de huidige inschatting van de geraamde verliesvoorziening tot stand is gekomen op basis van een beste inschatting en hierbij is uitgegaan van aanvaardbare parameters en uitgangspunten. De grondverkoop aan de zorginstelling is in de jaarrekening gecorrigeerd, zodat ultimo 2016 sprake is van een vordering ad € 1.150.000 op de zorginstelling.</p> <p>Voor complex Elzenbos II geldt dat sprake is van een contractuele afspraak met de ontwikkelaar om alle kavels af te nemen. Ten aanzien van deelcomplex Elzenbos III betreffen de resterende kavels conform afspraak met de ontwikkelaar 10 grote kavels met een oppervlakte van ca 2.500 m2 waarbij voor de kavelrijzen wordt uitgegaan van een aflopende staffel. Gezien de omvang van de kavels schuilt hierin daarom nog wel een risico. Financieel is het risico echter beperkt aangezien uit een doorrekening van kleinere kavels blijkt dat dit niet zal leiden tot verliezen.</p>
5.	Grondexploitatie – Eertbeek	<p>Ten aanzien van dit complex heeft uw gemeente een samenwerkingsovereenkomst afgesloten met een ontwikkelaar. Conform de afspraak in de samenwerkingsovereenkomst komt dit complex voor rekening en risico van de ontwikkelaar met uitzondering van een verplichte bijdrage ad € 4,7 miljoen. Op basis van huidige verwachtingen ontvangt uw gemeente van de Provincie als bijdrage in deze verplichte bijdrage een subsidie van € 1,4 miljoen.</p>	<p>Op basis van het kennisnemen van de meest recente beschikbare cijfers ultimo 2015 hebben wij geëvalueerd dat geen sprake is van risico's samenhangend met de ontwikkelaar en hiermee het complex Eertbeek in de jaarrekening van uw gemeente.</p>

1. Bevindingen jaarrekening 2016 (6/6)

Nr.	Onderwerp	Bevinding	Afhandeling
	Grondexploitatie – Eertbeeck	Deze subsidie kan uw gemeente momenteel nog niet in de financiële administratie verantwoorden, omdat deze nog niet is gerealiseerd.	
6.	Grondexploitatie – Lombok	<p>Dit complex betreft voor uw gemeente een samenwerkingsovereenkomst met een ontwikkelaar waarbij uw gemeente de gronden inbrengt en voor 36% deelt in het resultaat.</p> <p>Voor dit complex zijn twee scenario's berekend. Bij het slechte scenario wordt ervan uitgegaan dat het complex niet volledig kan worden gerealiseerd.</p> <p>Rekening houdend met het niet verder kunnen ontwikkelen van de woningen vanaf 2019 heeft uw gemeente een risicovoorziening gevormd ad € 924.000, zijnde 36% van de negatieve netto contante waarde die volgt uit de berekening in het geval er geen woningen worden gerealiseerd vanaf 2019 en in de daarin volgende jaren.</p>	Gezien de huidige ontwikkelingen als ook marktomstandigheden achten wij het gepast dat een risicovoorziening is gevormd ter waarde van de negatieve netto contante waarde voor dit complex ingeval er vanaf 2019 geen woningen meer worden ontwikkeld.
7.	Onzekerheden rondom het sociaal domein	Als gevolg van de landelijke onzekerheden rondom de prestatielevering inzake de decentralisaties komen wij tot onvoldoende controlezekerheid.	Voor een deel is de onzekerheid weggenomen door controleverklaringen van de accountants van zorginstellingen. Niet van alle zorginstellingen is een controleverklaring ontvangen dan wel opgevraagd gezien de meer beperkte omvang van de levering van zorg. In de regio is er voor gekozen om de kleinere zorgpartijen niet te belasten met hoge controlekosten. In het navolgende hoofdstuk hebben wij de problematiek verder uitgewerkt.

2. Decentralisatie Overheidstaken (1/2)

Sociaal domein

Algemeen

Evenals voorgaand boekjaar heeft uw gemeente ook in 2016 te kampen met de nodige problematiek rondom de nieuwe taken samenhangend met de decentralisaties. Onderstaand gaan wij in de gevolgen die deze problematiek heeft voor de jaarrekening van uw gemeente.

De belangrijkste onzekerheden bestaan voor uw gemeente uit:

- Onzekerheden ten aanzien van de levering van de zorg en hiermee de lasten PGB's vanuit de Sociale Verzekeringsbank.
- Onzekerheden ten aanzien van de juistheid en de levering van de zorg en hiermee de lasten PGB's doordat de verantwoording van de Sociale Verzekeringsbank is opgesteld op kasbasis en uw gemeente op grond van het BBV het baten – en lastenstelsel moet toepassen.
- Controleverklaringen bij productieverantwoordingen van zorgaanbieders die nog niet volledig zijn ontvangen danwel niet goedkeurende oordelen die leiden tot onzekerheden rondom de prestatielevering inzake de ZIN.

De onzekerheid die voortvloeit uit de bovenstaande punten werkt door in de jaarrekening van de gemeente Brummen. Overigens zijn de knelpunten omtrent de verantwoording van zorgkosten van toepassing op nagenoeg alle gemeenten in Nederland.

Brummen

Voor de uitvoering van de zorgtaken heeft uw gemeente inkoopcontracten afgesloten met zorgaanbieders. Ten aanzien van de inkoopcontracten voor de Jeugdzorg heeft uw gemeente hiervoor in belangrijke mate samengewerkt met de andere gemeenten in de regio. In de tabel hiernaast geven wij de lasten van het sociaal domein weer op het gebied van de PGB's (WMO en Jeugd), WMO en de Jeugdzorg – ZIN exclusief de uitvoeringskosten zoals deze in de jaarrekening 2016 van de gemeente Brummen zijn verantwoord.

In de onderstaande alinea's bespreken wij per categorie/soort de effecten van de eerder genoemde bevindingen voor de jaarrekening van de gemeente Brummen.

Brummen (Bedragen * 1.000)	Realisatie 2016
PGB WMO BG en HH	392
PGB Jeugdzorg	297
WMO – ZIN	3.602
Jeugdzorg - ZIN	3.334
Totaal	7.625

2. Decentralisatie Overheidstaken (2/2)

Sociaal domein (vervolg)

Jeugdzorg en WMO - ZIN

Voor zowel de Jeugdzorg als WMO heeft uw gemeente contracten afgesloten met de zorgaanbieders. In deze contracten zijn afspraken gemaakt over de verantwoording van de geleverde zorg in het boekjaar. Met de (grote) zorgaanbieders is afgesproken dat zij op basis van het IZA controleprotocol een controleverklaring verstrekken over de juistheid en volledigheid van de geleverde en gedeclareerde zorg in het boekjaar. Deze (goedkeurende) controleverklaringen heeft de gemeente Brummen nodig om zekerheid te krijgen dat alle gefactureerde zorg conform indicatie is geleverd en gefactureerd, voor de juiste prijs is gefactureerd en aan een inwoner van de gemeente Brummen is verstrekt. Ondanks de tijdige uitvraag van de controleverklaringen heeft uw gemeente nog niet van alle zorgaanbieders een controleverklaring ontvangen. Eveneens is niet bekend wanneer deze controleverklaringen wel beschikbaar zijn voor uw gemeente. Dit zorgt voor onzekerheden op het gebied van de juistheid en volledigheid (getrouwheid en rechtmatigheid) van de kosten inzake de levering van de Jeugdzorg en WMO – ZIN. Deze onzekerheid werkt door de in de jaarrekening van de gemeente Brummen.

PGB's

De gemeente Brummen heeft de totale kosten inzake de PGB-budgetten gebaseerd op de laatste afgegeven prognose van de SVB inzake de bestedingen. De accountant van de SVB heeft een afkeurende verklaring afgegeven bij zowel de Verantwoording 2016 Trekkingsrecht pgb Jeugdwet als de Verantwoording 2016 Trekkingsrecht pgb Wet maatschappelijke ondersteuning.

Deze verklaringen zijn afgegeven op totaalniveau voor alle Nederlandse gemeenten.

De accountant van de SVB heeft geen verklaringen verstrekt inzake de gedeclareerde kosten per gemeente. Door het ontbreken van de evidence over de betrouwbaarheid van de projectie van alleen de materiële fout naar de deelmassa's van gemeenten kunnen wij niet bepalen in hoeverre de geconstateerde fouten bij de SVB doorwerken in de jaarrekening van uw gemeente. Daarnaast is door de SVB geen controle uitgevoerd op de geleverde prestatie. Uitgangspunt in de wetten is dat de gemeente, en niet de SVB, samen met de budgethouder verantwoordelijk is voor de rechtmatige besteding en inhoudelijk materiële controle van het budget inclusief de door de SVB verrichte betalingen. Als gevolg hiervan alsmede het feit dat uw gemeente ook zelfstandig niet in staat is geweest voldoende zekerheid te verkrijgen ten aanzien van de juistheid en levering van de lasten samenhangend met PGB's is sprake van een onzekerheid voor de getrouwheid en rechtmatigheid van de lasten uit hoofde van PGB's.

Samenvattend

In de tabel hiernaast hebben wij een samenvatting opgenomen van de niet-gecorrigeerde fouten en onzekerheden op het gebied van het sociaal domein. Uit de tabel blijken geen fouten. Wel is sprake van onzekerheden voor een bedrag ad € 1.410.000. Dit bedrag hebben wij opgenomen als onzekerheid in bijlage 1. Aangezien het totaal van onzekerheden onder de grens blijft heeft dit geen invloed op de strekking van de verklaring.

An independent member of Baker Tilly International

SVB (PGB's Jeugd en WMO)
€ 689.000
Jeugd en WMO – ZIN
€ 721.000
Jeugd en WMO
€ 6.215.000
Totaal: € 7.625.000

Legenda:

 Niet-gecorrigeerde fouten

 Onzekerheden

 Geen fouten en geen onzekerheden > rapporteringstolerantie

3. Overige significante zaken (1/4)

Nr.	Onderwerp	Toelichting															
1.	Single information Single audit	De SiSa-bijlage die opgenomen is in de jaarrekening is opgesteld door de gemeente. Wij hebben de SiSa-bijlage gecontroleerd op basis van de door u opgemaakte SiSa-bijlage en de nota verwachtingen accountantscontrole SiSa 2016. Hierbij stellen wij de juistheid van de gegevens in de SiSa-bijlage vast. Wij willen benadrukken dat u als gemeente zelf verantwoordelijk bent voor de volledigheid van de te verantwoorden indicatoren zoals opgenomen in de SiSa-bijlage. Indien een '0' is ingevuld zijn wij bij de gemeente nagegaan of deze '0' terecht is ingevuld. U heeft dit aan ons bevestigd.															
2.	Fouten en onzekerheden SiSa-bijlage	<p>Op grond van het Besluit accountantscontrole decentrale overheden, artikel 5, lid 4, rapporteren wij in dit rapport over de fouten en onzekerheden van de specifieke uitkeringen die in 2016 in het kader van SiSa zijn verantwoord. Hierbij worden alleen fouten en onzekerheden per specifieke uitkering opgenomen, boven een financiële grens, voor zover die niet zijn of kunnen worden gecorrigeerd.</p> <p>De financiële grens is per specifieke uitkering:</p> <ul style="list-style-type: none"> • € 12.500 indien de omvangsbasis kleiner dan of gelijk aan € 125.000 is; • 10% indien de omvangsbasis groter dan € 125.000 en kleiner dan of gelijk aan € 1.000.000 is; • € 125.000 indien de omvangsbasis groter dan € 1.000.000 is. <p>Wij doen dit met een tabel, die wij ook moeten opnemen als er geen fouten of onzekerheden geconstateerd zijn. Per regeling is hierin aangegeven of, en zo ja welke, financiële fouten of onzekerheden zijn geconstateerd:</p> <table border="1"> <thead> <tr> <th>Nr.</th> <th>Specifieke uitkering</th> <th>Fout of onzekerheid</th> <th>Financiële omvang (in euro's)</th> <th>Toelichting fout/onzekerheid</th> </tr> </thead> <tbody> <tr> <td>D9</td> <td>Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2016 (OAB)</td> <td>Geen</td> <td>0</td> <td>N.v.t.</td> </tr> <tr> <td>G2</td> <td>Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2016</td> <td>Geen</td> <td>0</td> <td>N.v.t.</td> </tr> </tbody> </table>	Nr.	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang (in euro's)	Toelichting fout/onzekerheid	D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2016 (OAB)	Geen	0	N.v.t.	G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2016	Geen	0	N.v.t.
Nr.	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang (in euro's)	Toelichting fout/onzekerheid													
D9	Onderwijsachterstandenbeleid 2011-2016 (OAB)	Geen	0	N.v.t.													
G2	Gebundelde uitkering op grond van artikel 69 Participatiewet_gemeentedeel 2016	Geen	0	N.v.t.													

3. Overige significante zaken (2/4)

Nr.	Onderwerp	Toelichting				
		Nr.	Specifieke uitkering	Fout of onzekerheid	Financiële omvang (in euro's)	Toelichting fout/onzekerheid
	Fouten en onzekerheden SiSa-bijlage	G3	Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (exclusief levensonderhoud beginnende zelfstandigen)_gemeentedeel 2016	Geen	0	N.v.t.
3.	Rechtmatigheid	<p>Uw gemeente moet voldoen aan een veelheid van externe en interne wet- en regelgeving. Wij zijn bij onze controle op het voorwaardencriterium uitgegaan van het normenkader voor de accountantcontrole. Wij hebben bij onze controle op het gebied van de externe en interne wet- en regelgeving geen rechtmatigheidsfouten aangetroffen. Ook uit de interne controlewerkzaamheden die uw gemeente over 2016 heeft uitgevoerd zijn geen bevindingen naar voren gekomen die wij onder uw aandacht moeten brengen.</p>				
4.	Begrotingsrechtmatigheid	<p>De toe te passen normen voor het begrotingscriterium zijn gebaseerd op artikel 189, 190 en 191 van de Gemeentewet en moet de gemeenteraad zelf nader invullen en concretiseren. Dit gebeurt door middel van de begroting en via de verordening op het financieel beheer ex artikel 212 van de Gemeentewet. Het systeem van budgetbeheer en -bewaking moet waarborgen dat de baten en lasten binnen de begroting blijven en dat het college van burgemeester en wethouders belangrijke wijzigingen of dreigende overschrijdingen tijdig meldt aan de gemeenteraad, zodat de gemeenteraad hierover tijdig (binnen het begrotingsjaar) een besluit kan nemen.</p> <p>Een systeem met onvoldoende waarborgen voor tijdige melding aan de gemeenteraad van budgetoverschrijdingen heeft het risico in zich dat het college van burgemeester en wethouders inbreuk maakt op het budgetrecht van de gemeenteraad.</p> <p>Het begrotingscriterium is verder verfijnd en uitgewerkt in de Kadernota Rechtmatigheid 2016 van de Commissie BBV. Een overschrijding van de begroting is altijd onrechtmatig, maar hoeft de accountant niet in alle gevallen mee te wegen in zijn oordeel. Essentieel is dat de gemeenteraad nadere regels kan stellen wanneer kostenoverschrijdingen die zijn gecompenseerd door direct gerelateerde</p>				

3. Overige significante zaken (3/4)

Nr.	Onderwerp	Toelichting
	Begrotingsrechtmatigheid	<p>opbrengsten (1), kostenoverschrijdingen passend binnen het beleid (2) en kostenoverschrijdingen bij opneideregelingen (3) moeten meewegen bij het oordeel van de accountant. In die gevallen dat de gemeenteraad geen nader beleid stelt, geldt het uitgangspunt dat de accountant deze kostenoverschrijdingen niet betreft bij de beslissing of hij al dan niet een goedkeurend rechtmatigheidsoordeel kan afgeven.</p> <p>Daarnaast moet de accountant deze kostenoverschrijdingen – waarvan het college van burgemeester en wethouders in de jaarrekening moet aangeven dat de gemeenteraad deze nog dient te autoriseren – in het verslag van bevindingen aan de orde stellen. Extra lasten die zijn gemaakt omdat extra opbrengsten daarvoor de ruimte bieden, terwijl deze extra lasten niet direct zijn gerelateerd aan de extra opbrengsten en waarbij de gemeenteraad nog geen besluit heeft genomen over de aanwending van deze extra opbrengsten, zijn onrechtmatig.</p> <p>In totaal heeft uw gemeente € 46,9 miljoen aan lasten begroot (na wijziging). De werkelijke lasten komen uit op 51,1 miljoen. In totaal is sprake van een overrealisatie van € 4,2 miljoen (9,0%). Aan baten had uw gemeente een bedrag van € 46,9 miljoen begroot, tegenover € 52,3 miljoen werkelijke baten. In totaal gaat het om een hogere realisatie aan baten van € 5,4 miljoen (11,5%).</p> <p>In het kader van de begrotingsrechtmatigheid moet de accountant kijken naar de lastenoverschrijdingen per programma. Op de volgende programma's zijn begrotingsoverschrijdingen op de lasten te constateren:</p> <ul style="list-style-type: none">• 1 Bestuur en veiligheid;• 2 Ruimtelijke ontwikkeling;• 3 Ruimtelijk beheer• 4 Sociaal domein en• 6 Financiering. <p>Deze zijn in te delen in de hierna opgenomen categorieën, zoals genoemd in de Kadernota Rechtmatigheid 2016 van de Commissie BBV.</p>

3. Overige significante zaken (4/4)

Nr.	Onderwerp	Toelichting			
		Lastenoverschrijving programma's (in euro's)	Begrotingsafwijking	Onrechtmatig, telt niet mee	Onrechtmatig, telt wel mee
	Begrotingsrechtmatigheid	Programma 1 Bestuur en veiligheid Overschrijding: € 447 duizend	Betreft kostenoverschrijdingen die deels worden gecompenseerd door extra opbrengsten en verder passen binnen het bestaande beleid.	v	
		Programma 2 Ruimtelijke ontwikkeling Overschrijding: € 822 duizend	Betreft kostenoverschrijdingen die deels worden gecompenseerd door extra opbrengsten en verder passen binnen het bestaande beleid.	v	
		Programma 3 Ruimtelijk beheer Overschrijding: € 393 duizend	Betreft kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra opbrengsten.	v	
		Programma 4 Sociaal domein Overschrijding: € 1,0 miljoen	Betreft kostenoverschrijdingen die deels worden gecompenseerd door extra opbrengsten en verder passen binnen het bestaande beleid.	v	
		Programma 6 Financiering Overschrijding: € 1,8 miljoen	Betreft kostenoverschrijdingen die worden gecompenseerd door extra opbrengsten.	v	
		Wij verwijzen voor een inhoudelijke en meer specifieke analyse van deze overschrijdingen naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten in de jaarrekening. De geconstateerde kostenoverschrijdingen worden gecompenseerd door extra opbrengsten danwel passen binnen het bestaande beleid en hoeven op grond van de Kadernota 2016 van de commissie BBV niet meegeteld te worden in het accountantsoordeel.			

4. Vermogen en resultaat (1/2)

Eigen vermogen

Het BBV kent een duidelijk onderscheid tussen resultaatbepaling en resultaatbestemming. Alle baten en lasten dienen via het overzicht van baten en lasten te lopen. Een gemeente dan wel gemeenschappelijke regeling mag geen baten of lasten rechtstreeks in het eigen vermogen muteren.

De mutaties in het eigen vermogen vinden plaats door middel van de resultaatbestemming. Het nog te bestemmen jaarresultaat (= gerealiseerde resultaat) bedraagt € 1,2 miljoen. Dit bedrag is afzonderlijk vermeld onder het eigen vermogen in de balans.

In het hierna volgende overzicht hebben wij de mutaties in de reserves schematisch weergegeven (x € 1.000):

Ontwikkeling eigen vermogen	2015	2016
Stand van de reserves per 1 januari	5.055	7.951
<i>Tussentijdse resultaatbestemming tijdens boekjaar</i>	<i>1.376</i>	<i>815</i>
<i>Nog te bestemmen resultaat bij jaarrekening (=gerealiseerde resultaat)</i>	<i>1.520</i>	<i>1.204</i>
Totaal (= gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten)	2.896	2.019
Stand van de reserves per 31 december	7.951	9.970

De reserves van uw gemeente zijn in 2016 met een bedrag van € 2,0 miljoen toegenomen. De grootste toevoegingen betreffen de toevoegingen aan de bestemmingsreserve 3D (€ 1,8 miljoen). Hiertegenover staan belangrijke onttrekkingen aan de bestemmingsreserve 3D (€ 1,3 miljoen). Wij hebben vastgesteld dat deze toevoegingen en onttrekkingen zijn gebaseerd op een raadsbesluit. De totale toename van het eigen vermogen komt overeen met het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten van € 2,0 miljoen voordelig.

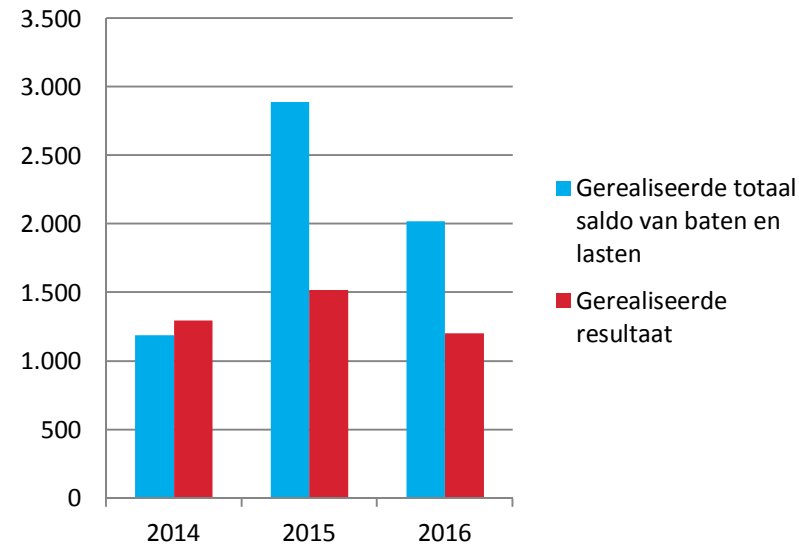
De omvang van uw reserves bedraagt ultimo 2016 circa 13,9% van het balanstotaal (2015: 11,6%).

4. Vermogen en resultaat (2/2)

Eigen vermogen

Hierna geven wij een overzicht van de ontwikkeling van het gerealiseerde totaal saldo van baten en lasten en het gerealiseerde resultaat van 2014 tot en met 2016.

Het overzicht van baten en lasten over 2016 toont een voordelig saldo van € 1,2 miljoen ten opzichte van een voordelig saldo van € 1,5 miljoen over het boekjaar 2015. Voor een meer uitgebreide analyse van het resultaat over het jaar 2016 verwijzen wij naar de toelichting op het overzicht van baten en lasten.

5. Interne beheersing en AO/IB

Nr.	Onderwerp	Constatering en risico voor gemeente
1.	Interne beheersing algemeen	<p>In november 2016 hebben wij onze tussentijdse controle uitgevoerd. Onze doelstelling van deze controle is om een beeld te krijgen of de interne beheersingsomgeving en de daarin opgenomen maatregelen van interne controle toereikend zijn in het kader van onze opdracht tot de controle van de jaarrekening van uw gemeente. Dit beeld is in belangrijke mate bepalend voor onze risico-inschatting en hiermee voor de omvang en diepgang van onze werkzaamheden die wij bij de jaarrekeningcontrole moeten uitvoeren teneinde de gewenste zekerheid te verkrijgen dat de jaarrekening géén materiële fouten bevat.</p> <p>Mede naar aanleiding van de bevindingen uit onze interim-controle hebben wij een managementletter uitgebracht. De belangrijkste aandachtspunten daarin zijn:</p> <ol style="list-style-type: none">1. Achterstand invoer herindicaties WMO en Jeugdzorg;2. Functievermenging bij de financiële administratie t.a.v. de invoer van facturen en factuurafhandeling WMO en Jeugdzorg;3. Afwezigheid van interne controle op toets WABO-coördinator;4. Achterstand/volledigheid facturatie en verantwoording opbrengsten leges omgevingsvergunningen;5. Afwezigheid van volledige verplichtingen- en contractenadministratie maakt dat interne controle op de aanbestedingen achteraf wordt uitgevoerd;6. Applicatiebeheerder alsook betalingsbevoegden zijn bevoegd tot het muteren van stamgegevens crediteuren. <p>Vanuit onze taak geven wij u mee dat het juist in deze tijd meer dan noodzakelijk is om de interne (financiële) beheersing binnen uw organisatie te bewaken. Uw gemeente heeft de nodige aandacht voor de beheersing van de nieuwe taken inzake de decentralisaties. In 2016 zijn verdere stappen gemaakt om de processen verder in te richten en interne beheersingsmaatregelen op te zetten. Niettemin hebben wij de nodige verbeterpunten geconstateerd. Deze punten zijn met name van belang om de taken en processen tijdig te monitoren zodat waar nodig tijdig kan worden bijgestuurd.</p>

Geautomatiseerde gegevensverwerking

In overeenstemming met artikel 2: 393 van het Burgerlijk Wetboek delen wij u mee dat bij de controle van de jaarrekening geen zaken betreffende de betrouwbaarheid en continuïteit van de geautomatiseerde gegevensverwerking zijn op te merken.

6. Overige onderwerpen (1/3)

6.1. Bevestigingen van het college van burgemeester en wethouders

Wij hebben van het college van burgemeester en wethouders ter confirmatie een schriftelijke bevestiging ontvangen aangaande haar verantwoordelijkheden inzake de financiële verslaggeving.

6.2. Meningsverschil met management of beperking in reikwijdte van de controle

Er zijn geen meningsverschillen met het college van burgemeester en wethouders geweest en er waren geen beperkingen bij de uitvoering van onze controle. Naar onze mening is ons bij de uitvoering van onze controle-opdracht door het college van burgemeester en wethouders en de medewerkers van de gemeente Brummen de volledige medewerking verleend en hebben wij volledige toegang tot de benodigde informatie gehad.

6.3. Normering topinkomens (WNT)

De Wet normering bezoldiging topfunctionarissen publieke en semipublieke sector (WNT) is in werking getreden met ingang van 1 januari 2013. De WNT regelt niet alleen de openbaarmaking van topinkomens in de publieke en semipublieke sector, maar stelt ook maxima aan de hoogte van de bezoldiging van topfunctionarissen en tevens aan de ontslagvergoedingen.

Met ingang van 1 januari 2013 is bij wet vastgelegd dat rechtspersonen of organisaties die volledig of in aanzienlijke mate uit publieke middelen zijn gefinancierd beloningen van topfunctionarissen openbaar dienen te maken, ook als deze de in de wet gestelde maximale bezoldiging niet te boven gaat. In 2016 was de algemene norm het ministersalaris, wat neerkomt op € 179.000, inclusief belaste onkostenvergoedingen en pensioenbijdrage. Daarnaast dienen gemeenten het salaris openbaar te maken van overige medewerkers (inclusief – wanneer aan bepaalde voorwaarden is voldaan – ingehuurd personeel) die een bezoldiging ontvangen boven deze norm. Ten slotte stelt de WNT een aantal overige eisen, zoals een maximale ontslagvergoeding voor topfunctionarissen van € 75.000.

In 2016 is voor geen van de topfunctionarissen en overige medewerkers sprake van een overschrijding van de grensbedragen. In de toelichting op het overzicht van baten en lasten is de vereiste toelichting opgenomen. Daarmee voldoet de gemeente Brummen aan de vereisten.

6.4. Naleving van overige wet- en regelgeving

Wij hebben geen kennis van te rapporteren omstandigheden in verband met het niet-naleven van wet- en regelgeving.

6. Overige onderwerpen (2/3)

6.5. Fraude

Bij de uitvoering van de controle hanteren wij onder andere de Nadere Voorschriften Controle- en Overige Standaarden (Standaard 240). "De verantwoordelijkheid van de accountant voor het onderkennen van het risico van fraude in het kader van de controle van financiële overzichten".

Het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad zijn primair verantwoordelijk voor de preventie van fraude. Het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad zijn verantwoordelijk voor een cultuur van eerlijkheid en ethisch verantwoordelijk gedrag. Zij dienen zowel preventieve als repressieve beheersingsmaatregelen te nemen om de kans op fraude zo veel mogelijk te beperken, zodat de integriteit van de financiële verslaggeving is gewaarborgd.

Als onderdeel van onze controle hebben wij het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad verzocht inzicht te geven in de eigen inschatting van het risico dat de jaarrekening een materiële afwijking zou kunnen bevatten als gevolg van fraude, in de aard, omvang en frequentie van deze inschattingen. Daarnaast hebben wij gevraagd naar het proces dat het college van burgemeester en wethouders daarbij hanteert, alsook de communicatie daarover met het personeel en met de gemeenteraad. Tijdens deze gesprekken heeft het college van burgemeester en wethouders aangegeven zich bewust te zijn van frauderisico's en voorbeelden gegeven van de manier waarop zij deze beheerst.

De huidige economische ontwikkelingen kunnen voor organisaties en hun werknemers leiden tot verhoogde prikkels of gelegenheden tot het doen van of meewerken aan fraude. Gelet op het belang van een risicoanalyse die is toegespitst op de huidige economische ontwikkelingen en actuele interne beheersing attenderen wij u op het belang van periodieke frauderisicoanalyses als vast onderdeel van het interne controlesysteem dat erop is gericht bedrijfsrisico's te onderkennen, het belang en de waarschijnlijkheid daarvan in te schatten en het daarop toespitsen van de interne beheersing.

Van de accountant wordt op grond van de regels van de beroepsorganisatie (NBA) een professioneel-kritische houding verwacht ten aanzien van afwijkingen van materieel belang als gevolg van fraude in de jaarrekening. Ter invulling van deze professioneel-kritische houding zal de accountant een inschatting moeten maken van de frauderisico's, zich een beeld moeten vormen van de maatregelen van interne beheersing die de organisatie heeft getroffen om mogelijke fraudes van materieel belang te voorkomen, en te bezien of deze maatregelen effectief zijn.

Wanneer sprake is van een aanwijzing voor fraude, dan zal de accountant dit moeten communiceren met, afhankelijk van de aard van de fraude, de direct leidinggevende, het college van burgemeester en wethouders en, in sommige gevallen (fraude in de top van de organisatie) en wanneer onvoldoende herstelwerkzaamheden worden ondernomen, de gemeenteraad.

6. Overige onderwerpen (3/3)

Wij merken op dat onze controle niet specifiek is ingericht op het ontdekken van fraude. De accountant is wel verantwoordelijk voor de betrekking van frauderisico's in de planning en uitvoering van zijn controleopdracht.

Wij hebben een fraudediscussie gevoerd met het controleteam en met het management van de gemeente Brummen waarbij wij de nadruk hebben gelegd op de vermoedens van materiële onjuistheden als gevolg van fraude in de jaarstukken van de gemeente Brummen. Van het management hebben wij de bevestiging ontvangen dat er geen onregelmatigheden zijn geconstateerd waarbij het management of werknemers, die een belangrijke rol spelen bij de maatregelen van interne beheersing of andere in het geval dat de fraude van materieel belang kan zijn op de jaarrekening, zijn betrokken.

Tevens hebben wij zelfstandig werkzaamheden uitgevoerd die gericht waren op het risico van het 'omzeilen' van de interne beheersingsmaatregelen door het management te detecteren. Wij hebben specifieke controles uitgevoerd op memoriaalboekingen, controles van schattingen en hebben significante transacties nader onderzocht. Daar zijn geen bijzonderheden uit naar voren gekomen.

Hoewel wij een professioneel kritische houding hebben ten opzichte van risico's van fraude in de jaarrekening, willen wij opmerken dat onze controle niet specifiek is gericht op het ontdekken hiervan. Tijdens de uitvoering van onze controle van de jaarrekening 2016 hebben wij geen aanwijzingen verkregen dat er sprake is geweest van fraude.

6.6. Onafhankelijkheid

In het verlengde van de Nadere voorschriften inzake onafhankelijkheid van de openbaar accountant, bevestigen wij dat de, naar ons oordeel, onafhankelijke positie in overeenstemming is met de wettelijke en beroepsvoorschriften. Tevens bevestigen wij dat de objectiviteit gedurende het afgelopen boekjaar niet is aangetast.

In onze controleaanpak zijn diverse maatregelen opgenomen die de onafhankelijkheid dienen te waarborgen. Periodiek wordt de naleving van interne en externe onafhankelijkheidsvoorschriften beoordeeld. De leden van ons controleteam moeten jaarlijks hun onafhankelijkheid (schriftelijk) bevestigen.

Bijlage 1: Niet-gecorrigeerde fouten en onzekerheden

Niet-gecorrigeerde fouten en onzekerheden

De volgende niet-gecorrigeerde fouten en onzekerheden zijn gedurende onze werkzaamheden vastgesteld:

	Getrouwheid (G) en/of Rechtmatigheid (R)	Staat van baten en lasten huidige jaar €	Activa €	Eigen vermogen €	Passiva €
<u>Fouten</u>					
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	G/R	0	0	0	0
Afwijkingen huidige periode					
N.v.t.	G/R	0	0	0	0
Totaal	G/R	0	0	0	0
<u>Onzekerheden</u>					
Effect niet-gecorrigeerde controleverschillen voorgaande periode	G/R	0	0	0	0
Huidige periode					
Juistheid en levering lasten PGB's WMO en Jeugd	G/R	688.692	0	0	0
Levering Zorg in Natura WMO en Jeugd	G/R	720.701	0	0	0
Totaal	G/R	1.409.393	0	0	0

Conform het controleprotocol van uw gemeente rapporteren wij alle fouten en onzekerheden die groter zijn dan € 100.000, ook als de fouten en onzekerheden samen klein genoeg zijn voor een goedkeurende controleverklaring.